

**Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Kurulu İşlemlerinin Yürütülmesi İçin Yazılım Modeli
Geliřtirilmesi¹**

Tamer ELMALI²

Dr. Çağla EDİZ³

Özet

Bir ülkenin gelişebilmesi için, genç nüfusunun eğitimi yadsınamaz bir faktördür. Genç nüfusun eğitiminin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için gereken bir parametre ise okullardaki disiplin yönetmeliğinin etkin bir şekilde sürdürülmesi ve takip edilmesidir. Mevcut durumda ortaöğretim kurumlarındaki disiplin olaylarında, yönetmelik çerçevesinde önleyici ve caydırıcı tedbirlerin alınması ve alınan kararların takip edilmesi, çoğu okul tarafından bilişim teknolojilerinden yararlanılmaksızın eski yöntemlerle yürütölmektedir. Disiplin yönetmeliğinin bir yazılım sistemi kullanılmaksızın yürütölmesi hem zaman hem de enerji israfına yol açmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada disiplin yönetmeliğinin bilgi işleme sistemleri kullanılarak yürütölmesi için örnek teşkil edecek bir yazılım modeli geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada ilk aşamada, disiplin yönetmeliği incelenmiş ve disiplin suçları sınıflandırılarak bir model oluşturulmuştur. Böylece program kullanıcısının rahat bir şekilde ilgili disiplin suçuna erişebilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra bir okulda disiplin kurulunda görev alanlarla mülakatlar yapılmış ve böylece gereksinim analizleri çıkarılmıştır. Bu ihtiyaçlardan yola çıkarak UML(Birleştirilmiş Modelleme Dili) diyagramları oluşturulmuş ve geliştirilen yazılımın sağlam bir alt yapı üzerine bina edilmesi hedeflenmiştir. Hazırlanan yazılım modeli fiziksel ortamda da test edilmiştir. Bu yazılımın kullanılmasıyla, tüm disiplin vakaları düzenli bir şekilde arşivlenebilecek, herhangi bir dosyaya hızlı bir şekilde erişim sağlanabilecek ve çeşitli raporlar oluşturulabilecektir. Ayrıca veri tabanındaki bu bilgilerden faydalanılarak geleceğe yönelik çeşitli eğitim politikaları üretilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, disiplin, disiplin yönetmeliği, disiplinle ilgili yazılım.

**Development of Software Models for the Execution of Disciplinary Committee Regulations
Processes in Secondary Education Institutions**

Abstract

In order to develop a country, education of young population is an undeniable factor. A key parameter for the young population's education to continue in a healthy way is to maintain and follow the discipline regulations in the schools effectively. For most secondary schools, inflicting and monitoring disciplinary

¹ Bu alışma 28-30 Nisan 2018 tarihinde Antalya'da düzenlenen I. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumunda sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş tam metin halidir.

² Sakarya Üniversitesi, elmalitamer@gmail.com

³ Sakarya Üniversitesi, cediz@sakarya.edu.tr

punishments are carried out without using information technologies in current situation. Keeping discipline without using a software system leads to both time and energy wastage. For this reason in this study, it is aimed to develop a software model for discipline management in school using information processing systems. In the first stage of the study, the disciplinary regulation was examined and a model was created by classifying disciplinary crimes. Thus, it is aimed that users of software can access the related disciplinary crime comfortably. Later on, interviews were conducted with the staff members of the disciplinary committee at the school, and the requirements analysis was then obtained. From these needs, UML (Unified Modeling Language) diagrams have been created and the developed software has been aimed to be built on a solid infrastructure. The prepared software model has also been tested in the physical environment. By using this software, all disciplinary cases can be archived on a regular basis, quick access to any file can be sustained and various reports can be generated. Moreover, by making use this information in the database, various education policies for future can be produced.

Keywords: education, discipline, disciplinary regulations, software related with discipline.

1. Giriş

Eğitim, “önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesi” şeklinde özetlenebilir (Oğuzkan,1974,s:64). İnsanlık tarihi ile yaşıt olan eğitim kavramının daha birçok tanımı mevcuttur. Eğitimin bir alt dalı da öğretim kavramıdır(Yüzer,2001). Öğretim ise “Bir öğretmen tarafından hedeflenen davranışları öğrencilere kazandırmak için düzenlenmiş yaşantılar süreci” olarak tanımlanmaktadır(Başaran,1984:s136).

Her kurumda olduğu gibi okullarda da belirli kurallar vardır ve öğrencilerin bu kurallara uyması gerekmektedir. Bu noktada karşımıza disiplin kavramı çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde geçen tanıma göre Disiplin kavramı, “Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu”nu ifade eder. Disiplin aynı zamanda sıkı düzen, düzence, düzen bağı, zapturapt anlamında kullanılmaktadır (T.D.K. 1992, s. 383). Eğitim bilimleri açasından disiplin ise; fert ya da grupların eğitim amaçlarına ulaşmak için hareket ve davranışlarını kontrol altına almaları durumudur (Uzun, 2001, s. 15).

Ülkemizde ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerle ilgili disiplin iş ve işlemleri 28758 sayılı Ortaöğretim Yönetmeliğinin 10. Kısımının Üçüncü bölümünde Disiplin başlığı adı altında ele alınmıştır. Bu yönetmelikte öğrencilerin disiplini bozacak davranışları yapması durumunda verilecek olan cezalar yer almaktadır. Her okul sene başı kurul toplantılarında oluşturdukları disiplin kurulları ile bu iş ve işlemleri yürütmektedir.

Disiplin işlemleri yürütülürken birçok okul bilişim teknolojilerinden yeterince faydalanmaksızın klasik bir dosyalama sistemi kullanmaktadır. Oysaki gelişen teknolojiyle beraber doğru bilgiye, doğru zamanda hızlı bir şekilde erişim sağlayabilmek birçok kurum için hayati önem arz etmektedir. Bu çalışmayla bu amaca hizmet edecek bir disiplin programı geliştirilmiştir.

Bu çalışma ile Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin iş ve işlemlerinin sağlıklı ve hızlı bir şekilde yürütülebileceği bir yazılım geliştirmek amaçlanmıştır. Geliştirilen yazılım ile birlikte Bilişim Teknolojilerinden faydalanarak zaman ve işgücünden tasarruf sağlanması öngörülmektedir. Bununla beraber disiplinle ilgili sağlam bir arşiv tutarak kurum hafızasına katkıda bulunmak da bu çalışmanın amaçları arasındadır.

Literatür Analizi (Kavramsal /Kuramsal Çerçeve)

Yapılan literatür taramasında konuyla doğrudan ilgili olarak bir yazılım üzerine çalışmaya rastlanılamamıştır. Ancak disiplin konusu üzerinde çalışıldığı için bazı çalışmalar hakkında kısaca bilgi vermenin uygun olacağı düşünülmüştür.

Kök(2007) tarafından yapılan çalışmada Ankara'nın bazı ilçelerindeki çeşitli ortaöğretim kurumlarını kapsayıp ceza gerektiren davranışlar araştırılmış ve cezayı uygulayanların (idareci, öğretmen, rehber öğretmen vs.) bu cezaları nasıl değerlendirdiği incelenmiştir. Bu çalışmada veriler anket yöntemiyle elde edilmiş olup çeşitli testler ve analiz yöntemleri uygulanmıştır. Çalışma sonucunda yönetmelikteki ceza gerektiren davranışlar ile uygulayıcıların görüşleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İdareciler bazı davranışların daha ağır cezalarla cezalandırılması görüşünde iken rehber öğretmenler bu görüşün aksini savunmaktadır. Ayrıca hiçbir okulda örgün eğitim dışına çıkarma cezası uygulanmazken en fazla kınama ve okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezalarının verildiği ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışma neticesinde mevcut yönetmeliğin revize edilmesi ve her okulun kendi disiplin politikasını oluşturması önerilmektedir.

Çiftçi(2008) yapmış olduğu çalışmada, Erzurum merkez ilçelerindeki genel ve meslek liselerindeki disiplin cezası alan ve almayan toplam 200 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Çalışmadaki öğrencilere “Kişisel Bilgi Formu”, “Ahlaki Yargı Yeteneği Testi”, “Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği Ergen Formu”, “Empatik Beceri Ölçeği-B Formu” testleri uygulanmıştır. Sonuçta ceza alan öğrencilerin ceza almayanlara göre bilişsel çarpıtma oranlarının yüksek, empatik beceri yönüyle düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu iki faktörün öğrencinin ceza alması ile ilintili olduğu ortaya konmuştur. Öte yandan iki grup arasında ahlaki yargı yeteneği puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Bütün bunların yanısıra disiplin cezası alan öğrencilerin profilleri incelenmiş ve çeşitli açılardan regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analizlerde öğrencinin anne ve babasının eğitim düzeyi ile öğrenci davranışları arasında anlamlı verilere ulaşılmıştır. Tüm bu verilerden sonra mevcut disiplin yönetmeliğinin öğrenciyi merkeze alacak şekilde tekrar revize edilmesi, ailelere rehberlik servisi tarafından eğitimler verilmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Levin ve Diğerleri (1984), Okul disiplinindeki öğretmen algılarını araştırdıkları çalışmada 71 öğretmene anket uygulamıştır. Karşılaştırma yapabilmek için çalışılan öğretmenler çeşitli sosyo-ekonomik profillerde olan mahallelerden seçilmiştir. Çalışmada ilk önce sınıf yönetimi teknikleri, disiplin problemleri olan öğrenci özellikleri ve okullarda alınan önlemler incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilerin geldikleri mahallelerin sosyo-ekonomik açıdan düşük olmasının disiplin faktörünü olumsuz yönde

etkilediği görüşündedirler. Çalışma sonucunda yapılan analizlerde öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda desteğe ihtiyaç duyduğu ortaya konmuştur.

Güner(2007) yaptığı çalışmada, İstanbul ilinde eğitim veren 6 tane meslek lisesinde çalışan 220 ğretmen üzerinden araştırma yapmıştır. Literatür taramasında disiplin ve sınıf yönetimi konuları ele alınmıştır. Saha çalışmasında ise mesleki eğitim veren okullardaki öğretmenlerle anket çalışması yapılarak disiplin anlayışları üzerine bulgular elde edilmiştir. Öğretmenlerin daha çok sınıf yönetiminde problem yaşadıklarını belirtmiştir. Mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin problemlerinin nedenleri öğretmenleri tarafından sosyo ekonomik olarak düşük çevrelerden gelmelerine bağlanmıştır. Öğretmenlerin ğrencilerin aile durumları hakkında bilgi sahibi olması ve ona göre davranması tavsiye edilmiştir.

Taş(2015) alışmasında Mesleki ve Teknik Eğitim veren ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin disiplin algısı incelenmiştir. Çalışma kapsamında 369 ğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet farklılığının öğrenciler arasında disiplin anlayışında bir değişiklik yapmadığı tespit edilmiştir. Sınıf mevcudunun artmasıyla disiplin olaylarında artışların gözlemlendiği belirtilmiştir. Öğrencilerin %73 gibi bir oranını oluşturan kesiminin disiplin suçu kabul edilecek davranışları bildiği tespit edilmiştir. Çalışmanın neriler bölümünde demokratik ve öğrencilerin kararlara dahil olma süreçlerine dahil olabilecekleri ortamların yaratılması, sportif ve kültürel faaliyetlere yer verme, okul aile işbirliğinin canlı tutulması tavsiye edilmiştir.

Tunç ve Diğerleri(2015) yaptıkları çalışmada Mesleki Ortaöğretim Kurumlarındaki disiplin sorunları, nedenleri araştırmış ve çözüm nerileri sunmuştur. Çalışma meslek liselerinde görev yapan 269 öğretmenin görüşleri alınarak yürütülmüştür. Yapılan alışma ve analizler neticesinde öğretmenler, dersi dinlememe, derste konuşma ve derslere olan ilgisizliği öncelikli disiplin problemleri olarak nitelemiştir. Bu davranışlara sebep olarak da medyadaki olumsuz karakterleri ve aile içi olumsuzlukları sıralamışlardır.

Yapılan literatür çalışmasında okullardaki disiplin üzerine bir çok çalışma yapıldığı görülmüş ancak bu alanda geliştirilmiş bir yazılıma rastlanamamıştır. Bu iş ve işlemlerin takibi çoğu okul tarafından bilişim teknolojilerinden yararlanılmaksızın eski yöntemlerle yrtlmektedir. Bu da hem zaman hem de enerji israfına yol açmaktadır. Tüm bunların yanısıra hızlı bir erişim sağlanamayan klasik bir arşiv ile her okul kendine uygun eğitim politikaları gerekleştirememektir. Bu çalışmada bu anlayıştan yola çıkarak, ortaöğretim kurumlarında, disiplin iş ve işlemlerini yürütülmesinde örnek teşkil edecek bir veri ve yazılım modeli oluşturmaya amaçlamıştır.

Bu çalışmada uygulamalardan ve yönetmelikten yola çıkarak disiplin cezaları kategorik olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar da kendi içinde alt kollara ayrılmaktadır. Böylece, işlenen disiplin suçu kaydına ve işlenen suça karşı alınacak disiplin iş ve işlemleri ilişkisine rahat bir şekilde ulaşılabilmektedir. Ayrıca sistem, öğrencinin bu suçu kaçıncı kez işlediği gibi belirli girdileri analiz ederek buna göre karar verebilmektedir.

Yazılım geliştirme sürecinde sahada ihtiyaç analizi yapılmış, disiplinle ilgili yönetmelikler incelenmiş ve disiplin işlemlerinin iş akış şeması oluşturulmuştur. Veri tabanı tasarımı yapıldıktan sonra normalizasyon işlemi sonucunda ilişkisel veri tabanı ortaya çıkmıştır.

Öncelikle ihtiyaçlardan yola çıkılarak UML (Unified Modeling Language-Birleştirilmiş Modelleme Dili) diyagramları oluşturulmuş böylece geliştirilen yazılımın sağlam bir alt yapı üzerine bina edilmesi sağlanmıştır. Microsoft Visual Studio ortamında yazılımın tasarım ve kodlama kısmı gerçekleştirilmiştir.

Bu suretle ortaöğretim kurumlarında yürütülen disiplin işlemleri için bir yazılım geliştirilerek bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde faydalanılması hedeflenmiştir. Böylece tüm disiplin vakaları düzenli bir şekilde arşivlenebilecek, herhangi bir dosyaya veya öğrencilerin bilgilerine hızlı bir şekilde erişim sağlanabilecektir. Ayrıca veri tabanındaki bu bilgilerden faydalanılarak geleceğe yönelik çeşitli eğitim politikaları üretilebilecektir.

2. Disiplin Kavramı

2.1. Disiplin Nedir?

Disiplin Latince “disciplina” kelimesinden türetilmiş olup bir diğer anlamı da öğretindir. Günümüzde ise daha çok öğretim için uygun şartları oluşturmak için ifade edilmektedir(Alderman, 2001: 38–41). Türk Dil Kurumu sözlüğünde geçen tanıma göre Disiplin kavramı, Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumunu ifade eder. Disiplin aynı zamanda sıkı düzen, düzence, düzen bağı, zapturapt anlamında kullanılmaktadır (T.D.K. 1992, s. 383). Daha kısa bir tanımla da davranış denetimi olarak bilinmektedir. (Balay, 2002: 103).

Disiplin toplumda genel bir yanlış olarak ceza kavramıyla karıştırılmaktadır. Oysaki disiplin ile ceza kavramı birbirlerinden çok farklıdır. Ceza yıkıcı davranışa bir tepkidir. Disiplinin amacı ise yıkıcı davranış ve bundan doğacak olumsuz şartları ortadan kaldırmaktır. Bu anlamda disiplin ile istenmeyen durumlar önceden kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır. Oysa ceza sadece disiplinin bir alt işlevidir.(Tertemiz, 2000: 51). Bunların yanı sıra disiplin ile; otokontrol, kişilik kazanma, sosyalleşme, sorumluluk vb. gibi başka olumlu davranışlarında kazandırılması hedeflenmektedir. Eğitim açısından baktığımızda tüm bunlarla öğrenmenin daha kolay olacağını ve uygun ortam sağlanacağını söyleyebiliriz. (Çiftçi,2008) Sınıf ortamında öğretmen karşılaştığı küçük disiplin problemleriyle sınıfın ilgisini ve dikkatini dağıtmayacak şekilde mücadele etmelidir. Böylece sınıfın dikkati de dağılmayacaktır. Ancak bazı davranışların göz ardı edilmesi de mümkün değildir. Örneğin bir kişiye fiziki saldırı, eşya çalınması vb. olaylar sınıfın dikkatinin dağılıp dağılmamasına bakılmaksızın öğretmen müdahalesini gerektiren davranışlardır. Bunun yanında sınıfta şapka takma, içecek içme, derse öğretmenden sonra gelme gibi davranışlar nispeten kabul edilebilirdir. Burada bir davranışa karşı gösterilecek müsamaha öğretmenin kişisel yöntemlerine veya okulun standartlarına göre değişebilmektedir(Celep 2002). Eğer davranış hafif düzeyde ise aşağıdaki yöntemlerle giderilmeye çalışabilir:

Dolaylı İleti: Bunlar öğrenci ile doğrudan sözel olarak iletişim kurmaksızın yaptığı hareketten vazgeçmesini ihtar eden bir yöntemdir. Örneğin ilgili öğrencinin omuzuna veya masasına dokunmak bu kategoriye girebilir (Öztürk, 2001).

Göz Konağı: Olumsuz davranışı yapan öğrenci ile göz teması kurmak hem davranışın sonlanmasına yardımcı olacaktır hem de sınıfın durumu fark etmemesine dolayısıyla dikkatin dağılmasına mani olacaktır.

Mizah Kullanma: Mizah iyi kullanıldığında hem sınıf ortamı eğlenceli hale gelecek hem de istenmeyen davranış ortadan kaldırılacaktır(Aygün, 2013).

Görmezden Gelme: Görmezden gelme sınıfta olup bitenlere tamamen kayıtsız kalmak demek değildir. Ancak yerinde ve zamanında kullanılırsa bazı olumsuz davranışların kendiliğinden ortadan kalkmasına neden olabilir.

Öğrencinin İsmi Söyleme: Öğretmenin öğrenciyi küçük düşürmeden dikkatini çekmesi gerektiği bir yöntemdir. Öğrencinin utandırılmamasına özen gösterilmelidir. Öğrencinin adı o anda dersle ilgili olarak kullanılırsa derse dikkatini vermesi sağlanabilir(Öztürk,2002).

Davranış hafif düzeyde değilse yaptırımlarının olması gerekmektedir. Örneğin fiziksel bir saldırı söz konusu olduğunda ya da milli manevi değerlere hakaret söz konusu olduğunda görmezden gelinemez. Bu tarz davranışlar disiplin kuruluna sevk edilerek gerekli işlemlerin başlatılması ve gerekiyorsa öğrencinin davranışı sonucunda ceza alması gerekmektedir.

2.2. Disiplin Modelleri

Geçmişten günümüze birçok disiplin modelleri geliştirilmiştir. Bu sebepten dolayıdır ki bazı modellerdeki disiplinsiz davranışlar başka bir modelde olağan olarak görülebilmektedir. Bir davranışı olumlu veya olumsuz olarak değerlendirebilmek için bu modeller incelenmelidir. Bu disiplin modellerinden bazıları şunlardır:

2.2.1. Davranış Değiştirme Modeli

Davranışçı psikologlar Watson, Thorndike ve Skinner'in öncülüğünü yaptığı bu modelde davranışların çevresel etmenlerle şekillendirilebileceği üzerinde durulmuştur. Ödül ve ceza yöntemi kullanılarak istenilen davranışlar pekiştirilebilir istenmeyen davranışlar ise cezalandırılır. (Erdem, 2011: 93).

2.2.2. Güvengen Disiplin Modeli

Lee Canter ve Marlene Canter'in öncülüğünü yaptığı bu modelde öğretmen disiplini sağlamada en önemli unsurdur. Yani bu model öğretmen merkezlidir diyebiliriz. Öğretmenin sınıfta disiplini sağlaması üç aşamalı bir süreçten oluşur. İlk olarak öğretmen kuralları ve öğrencilerden beklentilerini net bir şekilde tanımlayarak ortaya koyar. İkinci aşamada öğretmen kuralları, istenilen davranışları olumlu tekrarlarla güçlendirir. Son olarak da kuralları ihlal eden öğrenciler öğretmen tarafından cezalandırılır (Kantos ve diğerleri, 2007: 122).

2.2.3. Etkili öğretmenlik eğitimi modeli

Thomas Gordon tarafından geliştirilen bu modelde öğretmenlerin esnek, anlayışlı olması ve öğrencilerde otokontrol davranışların oluşması öngörülmektedir. Öğretmenler öğrencilerde istenmedik davranışlar oluşturabilecek güç yöntemlerini uygulamamalıdır (Tertemiz, 2010: 124).

2.2.4. Gerçeklik Terapisi/Seçim Teorisi Modeli

Bu modele göre öğretmenler geleneksel ödül ve ceza yöntemlerinden vazgeçmelidirler. Bunun yerine öğrencilere sorumluluk duygusu kazandırılmalıdır. Sorumluluk kazandırmak için de işbirlikçi öğrenmeye önem verilmeli, bireysel farklılıklar dikkate alınarak her bir öğrencinin farklı gereksinimlerini doymasına izin verilmelidir. Okulda yapılacak faaliyetlerde öğrencilerin sevme, kabul görme, özgürlük ve eğlence gibi gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Öğrencilere baskı yapılmamalı, zorlanmamalıdır. Ayrıca öğrencilerin kişisel yaşantılarına ilgi gösterilmelidir (Sadık, 2006: 59).

2.2.5. Kounin'in Disiplin Modeli

Önleyici disiplin modeli olan bu modelde öğrenci davranışlarını olumlu yönde geliştirmek temel amaçtır. Kounin istenmeyen davranışları oluştuktan sonra düzeltmek yerine önleme üzerinde durmuştur (Çiftçi, 25).

Kounin Modelinde öğretmen istenmeyen bir davranış gördüğünde ve bu davranışı düzelttiğinde bu durum sadece o öğrenciyi etkilemeyecek olup aynı zamanda diğer öğrenciler üzerinde de tesir sağlayacaktır. Kounin bu duruma "dalga etkisi" adını vermiştir. Dalga etkisi yöntemiyle ilerde ortaya çıkabilecek muhtemel olumsuz davranışlarda önlenmiş olacaktır (Çiftçi, 25).

3. Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Yazılımı Geliştirme

3.1. Disiplin Yönetmeliğinde Cezalar

Ülkemizde ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerle ilgili disiplin iş ve işlemleri 28758 sayılı Ortaöğretim Yönetmeliğinin 10. Kısımının Üçüncü bölümünde Disiplin başlığı adı altında ele alınmıştır. Bu yönetmelikte öğrencilerin disiplini bozacak davranışları yapması durumunda verilecek olan cezalar yer almaktadır. Her okul sene başı kurul toplantılarında oluşturdukları disiplin kurulları ile bu iş ve işlemleri yürütmektedir.

Disiplin yönetmeliğine göre verilebilecek disiplin cezaları en hafiften ağıra doğru şu şekilde sıralanmaktadır.

- Kınama,
- Okuldan Kısa Süreli Uzaklaştırma,
- Okul değiştirme,
- Örgün eğitim dışına çıkarma cezalarıdır.

Disiplin yönetmeliğine göre olumsuz davranışlar cezalara göre sınıflandırılmıştır. Kınama cezasını gerektiren bazı davranışlar ve fiiller için okulu, çevresini ve eşyasını kirletmek, tütün ve tütün mamullerini bulundurmamak veya içmek, kılık-kıyafete ilişkin mevzuat hükümlerine

uymamak örnek olarak verilebilir. Okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezasını gerektiren bazı davranışlar ve fiiller ise kişilere, arkadaşlarına söz ve davranışlarla sarkıntılık, hakaret etmek; izinsiz gösteri veya toplantı düzenlemek; sarhoşluk veren zararlı maddeleri bulundurmamak veya kullanmak gibi eylemleri kapsamaktadır. Diğer yandan okul değiştirme cezasını gerektiren bazı davranışlar ve fiiller arasında Türk Bayrağına, ülkeyi, milleti ve devleti temsil eden sembollere saygısızlık etmek; hırsızlık yapmak, yaptırmak ve yapılmasına yardımcı olmak, okul çalışanlarının görevlerini yapmalarına engel olmak sayılabilir. Son olarak, Türk Bayrağına, ülkeyi, milleti ve devleti temsil eden sembollere hakaret etmek, bağımlılık yapan zararlı maddelerin ticaretini yapmak gibi eylemler ise örgün eğitim dışına çıkarma cezasını gerektiren bazı davranışlar ve fiiller arasındadır.

3.1. Disiplin Cezası Gerektiren Olayların Sınıflandırılması

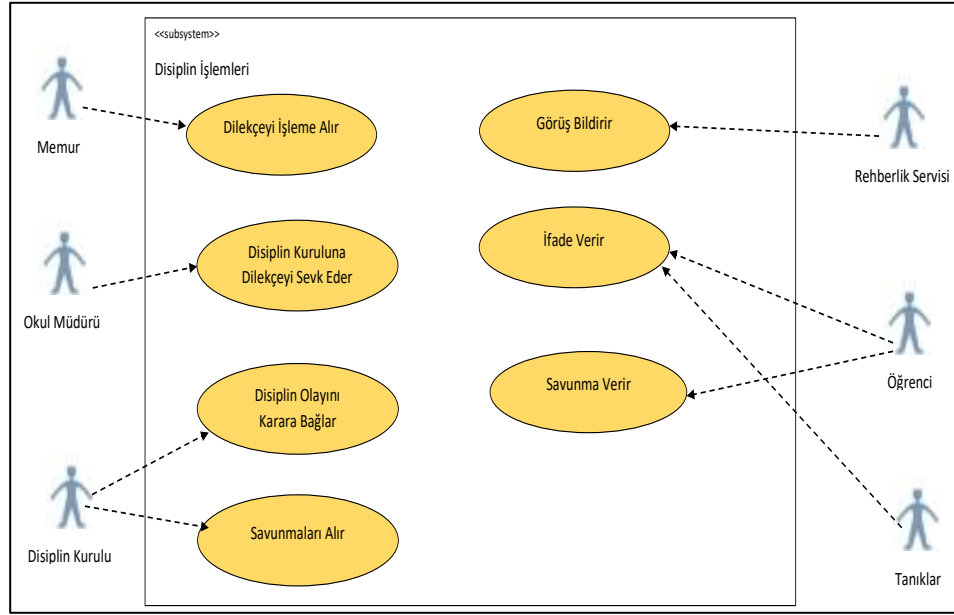
Yönetmeliğe göre olumsuz davranışlar ceza türüne göre tasnif edilmiştir. Bu çalışmada olumsuz davranışların kolayca bulunarak yönetmelikteki ceza türleriyle eşleştirilebilmesi için disiplin problemleri sınıflandırılmış ve bir model oluşturulmuştur. Şekil 1.'de görülen bu modelde, disiplin problemleri başlıca davranışsal problemler; görev ve sorumluluklarla ilgili problemler; zararlı alışkanlıklar; pansiyonla ilgili problemler; zararlı yayımlar; bilişim suçları; milli ve manevi değerlerin korunması ile ilgili problemler olarak yedi ana grupta sınıflandırıldı.

Şekil 1. Disiplin olaylarının sınıflandırılması

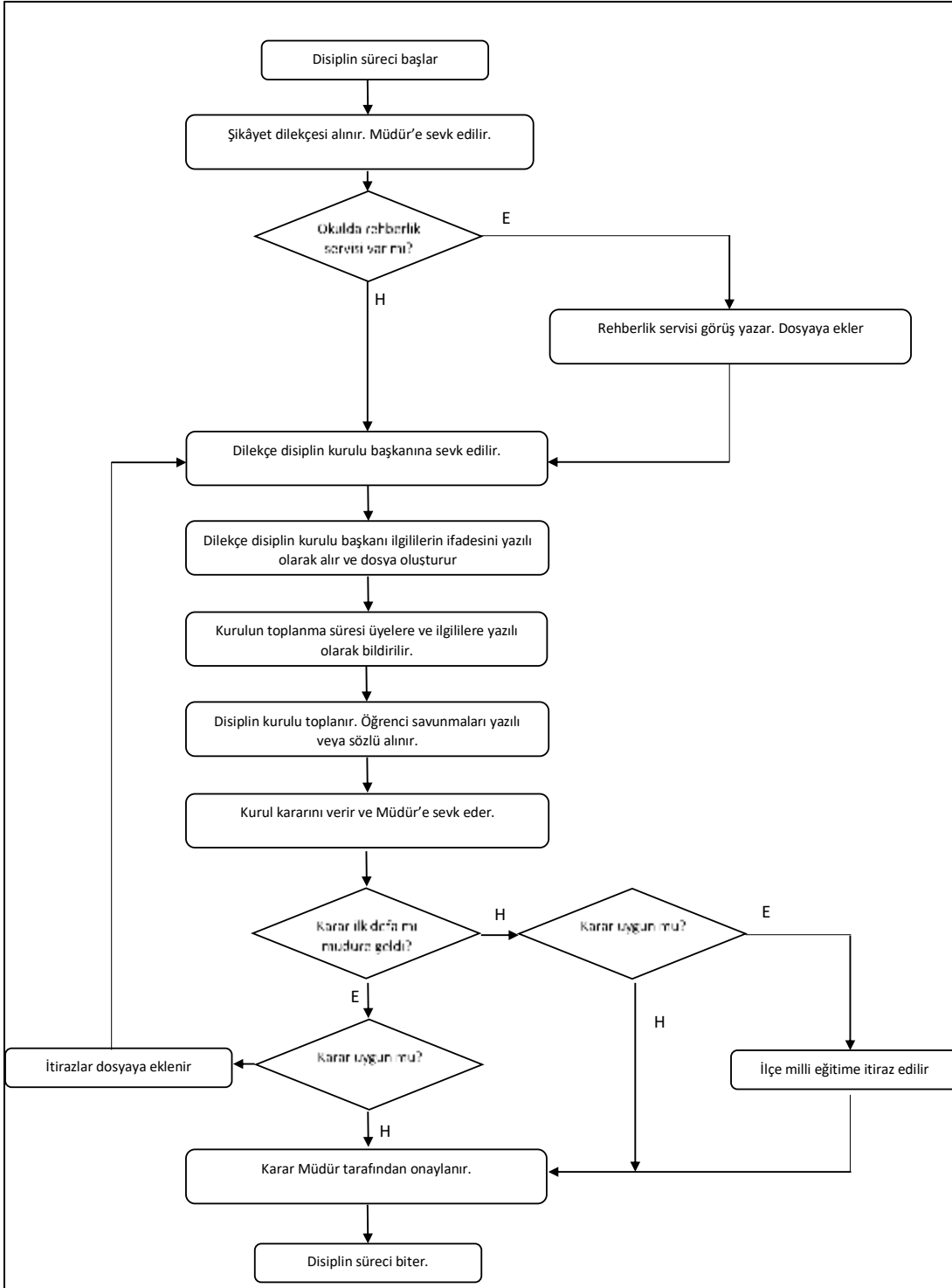
3.2. Disiplin Olayına Ait Kullanıcı ve Akış Diyagramları

Ortaöğretim kurumlarında disiplin iş ve işlemleri yürütülmesinde farklı aktörlerden rol almaktadır. Disiplin işlemlerinin başlatılması için memurlar dilekçeleri almakta ve alınan bu dilekçeler okul müdürünün onayıyla disiplin kuruluna gönderilmektedir. Disiplin olayında öğrenci ve tanıklardan ifadeler alınmakta ve eğer rehberlik servisi mevcutsa, rehberlik servisine danışılmaktadır. Süreçte memur, okul müdürü, disiplin kurulu üyeleri, rehberlik servisi, ilgili öğrenci veya öğrencilerin ve varsa tanıkların aktif rol aldıkları görülmektedir (Şekil 2.).

Şekil 2. Ortaöğretim kurumlarında disiplin iş ve işlemleri yürütülmesi ile ilgili kullanıcı diyagramı

Sürecin paydaşları arasında nasıl işlediği ve geri dönüşlerin olduğu Şekil 3.'deki akış diyagramında verilmiştir. Şekilden de anlaşılacağı üzere şikâyet dilekçesinin alınıp müdüre sevk ile süreç başlamaktadır. Eğer okulda rehberlik servisi varsa görüşü alınmak üzere dosya gönderilir yoksa doğrudan dilekçe kurula sevk edilir. Disiplin kurulu başkanı konuyla ilgili kişilerin ifadelerini alır. Kurul üyelerine toplanmaları için yazılı duyuru yapılır. Kurul toplandıktan sonra ilgili öğrencilerin savunmalarını alıp yönetmeliğe göre karar verirler. Karar müdüre onaylanmak üzere sevk edilir. Karar uygun görülmesi durumunda onaylanır aksi takdirde itiraz süreci başlar.

Şekil 3. Disiplin Kurulu Toplanması ve Karar Alınması İş Akış Diyagramı

mad	fil	b	icerik	ozet	ceza_turu
164	1	ç	Tütün ve bütün mamullerini bulundurmak veya kullanmak.	Tütün mamülleri bulundurma...	Okuldan Kise Sür...
164	1	d	Bağkasına ait eşyayı izinsiz almak veya kullanmak.	İzinsiz Eşya Alma	Kinama
164	1	e	Yalan söylemek.	Yalan Söyeme	Kinama
164	1	f	Özünsüz devamsızlık yapmak, okula geldiği hâlde özünsüz eğ...	Özünsüz Devamsızlık	Kinama
164	1	g	Okul kütüphanesi, atölye, laboratuvar, pansiyon veya diğer ...		
164	1	ğ	Kaba ve saygısız davranmak.		
164	1	h	Dersin ve ders dışı eğitim faaliyetlerinin alogini ve düzenini bo...		
164	1	ı	Kopya çekmek veya çekilmesine yardımcı olmak.		
164	1	i	Yatılı okullarda pansiyona geç gelmek.	Pansiyon	Okul Değişime
164	1	j	Müştehaen veya yasaklanmış araç, gereç ve dokümanları o...		
164	1	k	Kumar oynamaya yarayan araç-gereç ve doküman bulundur...		
164	1	l	Bilgin araçlarını amacı dışında kullanmak.		
164	1	m	Alınan sağlık ve güvenlik tedbirlerine uymamak.		
164	1	n	Öğretmenin bilgisi ve kontrolü dışında bilgin araçları ile meyg...	Bilgin suçları	Okuldan Kise Sür...
164	5.	5.	Bilgin Araçlarını Kitü Kullanma	Bilgin	Okul Değişime
255	8.	1.	denem	deneme	Okul Değişime
164	1	a	Okulu, okul eşyasını ve çemmesini kıletmek.	Okulu, okul eşyasını ve çem...	Kinama

Şekil 5. Kullanıcı Ara yüzünden bir örnek: yönetmelik ekranı

Sonuç, Öneriler ve Kısıtlar

Eğitim-öğretim her ülke için birinci öncelikli bir konudur. Kaliteli bir eğitim için sağlıklı bir disiplin anlayışının geliştirilmesinin gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. Yapılan literatür taramasında ortaöğretim kurumlarında yürütülen disiplin işlemleri için tasarlanmış bir modele ve yazılıma rastlanılmamıştır. Bu durum çoğu okul tarafından disiplin işlemlerinin klasik yöntemlerle bilişim sistemlerinden yeterince faydalanılmaksızın yürütüldüğünü göstermektedir.

Bu çalışma ile ortaöğretim kurumlarında kullanılmak üzere bir yazılım modeli geliştirilmiştir. Geliştirilen modelle ve yazılımla disiplin işleri kolay bir şekilde yönetilebilecektir. Yönetmelik gereği bir öğrenciye disiplin cezası verilmeden önce öğrencinin söz konusu fiili daha önce yapıp yapmadığına bakılması gerekmektedir. Hazırlanan program sayesinde ceza detayları görülerek, öğrencinin disiplin olayı geçmişine hızlıca göz atılabilir. Böylece ceza hafifletilebilir veya ağırlaştırılabilir. Ayrıca, disiplin kurulunun nihai kararı ve müdürün onaylamasından sonra cezanın kayıtlara geçirilmesi, öğrenci ve ailesine tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bu gibi işlemlerin de program tarafından yapılması sağlanabilmektedir. Uzun vadede bu çalışma ile hedeflenen faydalar da şunlardır:

- Geliştirilen yazılımın sadece mevcut disiplin yönetmeliğine göre değil değişen şartlara uyum sağlayabilecek esnek ve genişletilebilir olmasıdır,
- Uzun vadede elde edilen veriler kullanılarak iyi eğitim politikaları geliştirebilmek,
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda kullanılan E-Okul sistemine entegre olabilecek bir yazılım geliştirmek,
- Bir öğrencinin disiplin yönünden profiline hızlı bir erişim sağlayabilmek ve önleyici tedbirler alabilmektir.

Mevcut program, öğrenci bilgileri ve yönetmelikle ilgili bilgiler manuel girilecek şekilde hazırlanmıştır. Gelecekte programın e-okul ile entegre edilmesi durumunda öğrenci bilgileri kayıt etmeksizin doğrudan çekilebilir. Ayrıca yönetmelikle ilgili bilgiler de, disiplin programlarına bağlantılı merkezi bir veri tabanında tutulabilir. Böylece kurumlara düşen iş yükü azaltılırken daha hızlı ve doğru bilgi transferi sağlanmış olur.

Kaynakça

Aygün, A.(2013). Anadolu Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Disiplin Problemleri Ve Bunlara Baş Etme Yolları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Alderman, T. (2001). In Good Discipline One Size Doesn't Fit All, Education Digest, [Http://www.eddigest.com](http://www.eddigest.com), Ss. 38-41.

Balay, R. (2002). 2000'li Yıllarda Sınıf Yönetimi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ss. 103.

Başaran, İ.(1984). Eğitime Giriş, Beşinci Baskı, Sevinç Matbaası, Ankara.

Celep, C. (2000). Sınıf Yönetimi Ve Disiplini. Ankara: Anı Yayıncılık.

Çiftçi, M.(2008). Disiplin Cezası Alan Ve Almayan Lise Öğrencilerinin Ahlaki Yargı Yetenekleri Bilişsel Çarpıtmaları Ve Empatik Becerilerinin Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.

Erdem, A. R. (2011). Sınıf Disiplini Ve Kuralları. R. Sarpkaya (Editör). Sınıf Yönetimi. Ankara. İhtiyaç Yayıncılık, Ss. 81-110.

Güner, Ü.(2009). Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Disiplin Anlayışları Ve Disiplin Uygulamaları, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, İstanbul.

Kantos, Z. E., Taşdan, M. Ve Kantos, T. (2007). Sınıf Kuralları. Z. Cafoğlu (Editör). Yeni Gelişmeler Doğrultusunda Sınıf Yönetimi. Ankara. Grafiker Yayıncılık, Ss. 121-162.

Kök, M.(2007). Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğretmen, Rehber Öğretmen Ve Yöneticilerin Ortaöğretim Kurumları Ödül Ve Disiplin Yönetmeliğindeki Ceza Gerektiren Davranışlar İle Cezalara İlişkin Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

Levin, J.And Others. (1984). Teachers' Perceptions Of School Discipline: Their Impact On Staff Development Delivery, Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association 68th, New Orleans, La, April, Pp. 23-27.

Oğuzkan, F.(1974). Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Öztürk, B.; Koc, G. (2001), "Öğretmen Beklentileri Ve Öğrenci Üzerindeki Etkileri", Eğitim Yönetimi.

Sadık, F. (2006). Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları Ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen Öğrenci Ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi Ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taş, G. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Disiplin Algılarının İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans, İstanbul.

Tertemiz, N. (2000). Sınıf Yönetimi, Ed.: Leyla Küçükahmet, Ankara, Nobel Yayıncılık, Ss. 51.

Tunç, B. Ve Diğerleri.(2015). “Meslek Liselerinde Disiplin Sorunlari, Nedenleri Ve Çözümü: Bir Durum Analizi”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), Ss. 384-403.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (1992). İstanbul.

Uzun, S. A. (2001). Özgürleştirilen Disiplin, Bilge Yayıncılık, İstanbul.

Yüzer, V. (2001). Etkileşimli Televizyonda Eğitim/Öğretim Amaçlı Program Hazırlama, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Eskişehir.